

Rapport

Een onderzoek naar een klacht over de politiechef van de regionale eenheid Den Haag.

Datum: 9 december 2014

Rapportnummer: 2014/203

BEVINDINGEN

Wat is er gebeurd

Op 5 juli 2013 staat *Danielle*¹, de vijftienjarige dochter van verzoekster, samen met een vriendin op de stoep voor haar school. Dan komt er een zwarte auto het fietspad oprijden die vlak voor Danielle en haar vriendin stopt. De vriendin van Danielle fietst weg. Uit de auto stappen twee mannen. Dit zijn politieagenten in burger. Danielle wordt aangehouden omdat ze ervan wordt verdacht dat ze van een jongen € 30 heeft geëist onder het dreigement dat ze persoonlijke informatie van die jongen op Facebook en Twitter zou zetten.

WAT IS DE KLACHT?

Verzoekster klaagt:

1. Over de wijze waarop twee politieambtenaren van de regionale eenheid Den Haag op 5 juli 2013 ter plaatse kwamen.
2. Dat de twee politieambtenaren zich bij de confrontatie met haar toen vijftienjarige dochter niet gelijk kenbaar maakten als politieambtenaren.
3. Dat de politieambtenaren kozen voor een aanhouding van verzoeksters dochter, in plaats van rustig overleg in het bijzijn van haar moeder, de aangever en zijn ouders.

Visie verzoekster

1. Verzoekster bracht naar voren dat een auto in volle vaart over het fietspad op Danielle en haar vriendin af kwam gereden. Er stapten twee mannen uit. De vriendin schrok zich wild en vluchtte weg. De twee mannen vroegen aan Danielle om zich te legitimeren. Dat kon ze niet. Hierna eisten de mannen dat Danielle in de auto zou stappen. Dat weigerde ze. Vervolgens lieten de mannen weten dat ze was aangehouden wegens afpersing en zeiden ze dat ze politieagenten waren. Daarna stapte Danielle in de auto en toen werd ze naar het politiebureau gebracht. Ondertussen heeft de vriendin die was weggefietst, de vriend van Danielle gebeld om door te geven dat Danielle zou zijn ontvoerd. De vriend belde de moeder van Danielle, verzoekster. Zij dacht dat het inderdaad om een ontvoering ging. Verzoekster heeft 112 gebeld om dit door te geven. Pas twee uur na de aanhouding werd verzoekster gebeld door de politie en kreeg ze te horen dat haar dochter was aangehouden.

De wijze van ter plaatse komen

2. Verzoekster liet voorts weten dat de betrokken agenten kwamen "aangescheurd" en ze zich cowboy-achtig gedroegen door over het fietspad te rijden. Er reden ook twee brandweermannen over het fietspad. Uit de reactie van de brandweermannen blijkt dat er

¹ Gefingeerde naam.

iets aan de hand was met het rijgedrag van de agenten. De brandweermannen en de politieagenten bleven discussiëren met elkaar, ook toen Daniëlle in de auto was gezet door een van de agenten. De manier van ter plaatse komen heeft grote indruk gemaakt op Daniëlle.

Het niet gelijk kenbaar maken als politieambtenaren

3. Op dit punt liet verzoekster weten dat de agenten volstrekt niet te herkennen waren als agenten. De agenten knoopten een indringend gesprek met Danielle aan voordat ze zich hadden gelegitimeerd. Zo vroegen ze wat Danielle daar voor het schoolplein deed en ze eisten dat Danielle in de auto zou stappen. Danielle stapte in, maar twijfelde of het echt politiemannen waren. Pas in de auto legitimeerde de politie zich.

Keuze voor aanhouding

4. Verzoekster gaf aan dat zij van mening was dat de agenten te hard van stapel zijn gelopen. De agenten gingen er direct vanuit dat Danielle de dader was. In plaats van Danielle direct aan te merken als verdachte en te behandelen als verdachte, had de politie de kwestie met een goed gesprek tussen de betrokkenen kunnen oplossen.

Visie politiechef

5. De politiechef heeft de klacht die verzoekster bij de politie heeft ingediend schriftelijk beoordeeld. Daarnaast heeft de politiechef van de eenheid Den Haag zijn visie gegeven op de door verzoekster bij de Nationale ombudsman voorgelegde klachten. Uit deze beoordeling en visie blijkt het volgende.

De wijze van ter plaatse komen

6. In de klachtprocedure bij de politie hebben de agenten verklaard dat zij rustig in de tweede versnelling reden. Wel lieten twee fietsende brandweermannen blijken dat een auto niet over het fietspad behoort te rijden.

Bij aanvang van de klachtbehandeling is door de klachtbehandelaar gekeken of de situatie ter plaatse het toelaat om met een personenauto hard het fietspad op te komen rijden. Hij concludeerde dat dit niet het geval was en heeft geen contact gezocht met de brandweermannen.

In de klachtprocedure heeft de politiechef zich onthouden van een oordeel over de wijze van het ter plaatse komen.

Het niet gelijk kenbaar maken als politieambtenaren

7. De politiechef vindt het aannemelijker dat het kenbaar maken als politie – in woord en middels het tonen van het legitimatiebewijs – reeds is gebeurd bij de confrontatie met Danielle. Hij vindt dit meer aannemelijk dan dat dit pas is gebeurd toen zij in de auto zat. Dit is gebaseerd op het proces-verbaal van bevindingen en de aanvullende verklaringen. Volgens het proces-verbaal van bevindingen is aan Danielle naar haar naam gevraagd waarop zij antwoord gaf en heeft verbalisant Y zich gelegitimeerd.

Keuze voor aanhouding

8. De melder had de politie duidelijke informatie gegeven over het dreigement, de (mogelijke) dader, de afgesproken plaats en het tijdstip. De politie ging vrijwel direct ter plaatse en trof daar Danielle en een ander meisje aan. Er was dus een redelijk vermoeden dat Danielle zich schuldig had gemaakt aan afdreiging. Er was sprake van een ontdekking op heterdaad. In het belang van het onderzoek is Danielle aangehouden. Dit om te voorkomen dat verklaringen met elkaar afgestemd zouden worden, bijvoorbeeld tussen Danielle en haar vriendin. Ingeval van aanhouding van een minderjarige dient de politiemedewerker de ouders in kennis te stellen van de aanhouding. In de klachtprocedure is de klacht over het niet tijdig op de hoogte brengen van verzoekster van de aanhouding van haar dochter gegrond verklaard. Verzoekster is wel aanwezig geweest bij het politieverhoor van haar dochter.

Proces-verbaal van bevindingen

9. Het proces-verbaal van bevindingen waarnaar door de politiechef wordt verwezen houdt onder meer het volgende in.

Op 5 juli 2013 omstreeks 16:20 kregen de politieagenten X en Y van de meldkamer door dat er een melding was binnengekomen van een jongen die benaderd zou zijn door een soort ex-vriendin, genaamd Danielle. Danielle zou via Whats App gedreigd hebben persoonlijke informatie van de melder op Facebook, Twitter en Instagram te zetten als hij haar geen € 30 zou geven. De betaling zou om 17:05 uur moeten plaatsvinden voor een bepaalde school. Dit zou al twee keer eerder zijn gebeurd. De melder is bang dat de gespierde nieuwe vriend van Danielle hem mogelijk zou opzoeken. Hij voelt zich geïntimideerd. De melder mailt een paar foto's van Danielle door naar de politie. De politie print de foto's zodat ze haar kunnen herkennen. Hierna zijn twee verbalisanten X en Y, in burger gekleed en in een onopvallende auto richting de school gereden. Ter plaatse zien ze twee meisjes staan met ieder een fiets aan de hand. Op het moment dat de verbalisanten uitstapten, fietste een van de meisjes weg. Verbalisant Y legitimeerde zich met zijn politielegitimatiebewijs en vroeg het meisje naar haar naam, waarop zij antwoord gaf. Hierna heeft verbalisant X tegen het meisje gezegd dat ze was aangehouden.

Verklaring van verbalisant X

Verbalisant X heeft gereageerd op de klachten die verzoekster aan de Nationale ombudsman heeft voorgelegd. Deze verklaring houdt onder meer het volgende in.

De wijze van ter plaatse komen

10. Vanaf de weg zagen de politieagenten Danielle en haar vriendin al staan. De agenten besloten om een stukje door te rijden en buiten het zicht van de meisjes te keren. Bij terugrijden zag verbalisant X dat het mogelijk was om het fietspad op te rijden waardoor ze dichtbij de meisjes uit zouden komen. Verbalisant X heeft voor deze optie gekozen

omdat er op de hoofdrijbaan geen plaats leek te zijn om de auto kwijt te kunnen. Ook zouden zij hierdoor de afstand tot de meisjes zo klein mogelijk kunnen maken. Om geen argwaan te wekken is verbalisant X heel rustig het fietspad op gereden. Na slechts een paar meter te hebben afgelegd hoorde hij een man links van hem schreeuwen. De verbalisant zag twee mannen in brandweeruniform op de fiets aan komen rijden. Toen reed hij hooguit 20 km/u. De verbalisant gaf hun de gelegenheid om voor de auto langs te rijden. Dit deden zij echter niet. Een van de brandweermannen stopte bij het linker voorportier en schreeuwde iets. Er klonk verontwaardiging in zijn stem maar wat hij riep, kan de verbalisant zich niet herinneren. De andere brandweerman bleef wat verder bij de auto vandaan en gedroeg zich rustiger. Omdat de brandweermannen bleven staan, besloot de verbalisant weer verder te rijden in de richting van de meisjes. Toen hij een halve meter had gereden, hoorde de verbalisant een harde klap op de dienstauto. De verbalisant dacht dat de brandweerman een klap op het dak van de auto had gegeven. Hierna zijn de verbalisanten vlak bij de twee meisjes uitgestapt. Zij zagen dat het andere meisje wegfietste. Terwijl de verbalisanten contact hadden met Danielle hoorde verbalisant X dat de ene brandweerman nog steeds te keer ging. De brandweerman wees naar zijn fiets en zei dat verbalisant X hem had aangereden. Het stuur van de fiets was verdraaid. Verbalisant X heeft geholpen om het stuur recht te zetten. De verbalisanten zijn zeer zeker niet in volle vaart aan komen scheuren.

Het niet gelijk kenbaar maken als politieambtenaren

11. Verbalisant X heeft tijdens het eerste contact met Danielle direct tegen haar gezegd dat zij van de politie waren. Omdat zijn politielegitimatiebewijs nog in zijn portemonnee zat en hij die op dat moment niet bij zich droeg, heeft hij verbalisant Y gevraagd zijn politielegitimatiebewijs aan Danielle te tonen. Ondertussen heeft verbalisant X Danielle gevraagd of zij Danielle was. Dit bevestigde zij.

Verklaring van verbalisant Y

Verbalisant X heeft gereageerd op de klachten die verzoekster aan de Nationale ombudsman heeft voorgelegd. Deze verklaring houdt onder meer het volgende in.

De wijze van ter plaatse komen

12. Tussen verbalisant X en de brandweerlieden ontstond enige consternatie met betrekking tot het rijden over het fietspad. Dit uitte zich in een gesprek op luidde toon tussen verbalisant X en de brandweerlieden. Ten tijde van de aanhouding bleven de brandweerlieden roepen, waarna er heen en weer een gesprek ontstond waarmee verbalisant Y zich soms ook bemoeide. De emoties liepen op, maar aan het eind van het gesprek werd dit afgesloten middels een hand.

Het niet gelijk kenbaar maken als politieambtenaren

13. Verbalisant Y heeft zich vrijwel direct voorgesteld en gelegitimeerd als politieagent. Verbalisant Y had ten tijde van de aanhouding en het vervoer naar het politiebureau niet de indruk dat Danielle onder de indruk was. Danielle bleef namelijk rustig antwoorden op de vragen die zij haar stelden.

Google maps

14. Om een voorstelling te kunnen maken van de locatie en omgeving waar Danielle is aangehouden, heeft de Nationale ombudsman gekeken op de website google waar ook plattegronden staan ("maps"). De functie "street view" biedt de mogelijkheid om de omgeving vanaf straatniveau te zien. De Nationale ombudsman heeft gezocht op de plek waar de verbalisanten het fietspad opgereden zijn en waar Danielle zo'n 20 meter verderop zal hebben gestaan. Uit de foto's (*street view augustus 2009*) blijkt dat op een plek vanaf de rijbaan het fietspad op gereden kan worden. Verder laat de foto zien dat ter hoogte van de plaats waar Danielle stond, de rijbaan wordt afgescheiden van het fiets- en voetpad door een stenen strook met lage planten erin.

Proces-verbaal verhoor weggefietsde vriendin

15. De Nationale ombudsman heeft van de politie het proces-verbaal gekregen van het verhoor van de vriendin van Danielle, die wegfietsde. Het proces-verbaal houdt onder meer in dat toen zij samen met Danielle voor de school stond te wachten er een donkere auto voorbij reed. Zij verklaart: "Ik zag dat de auto bijna iemand overreed. Ik zag dat er iemand uitstapte. Ik ben vervolgens weggefietsd. Als het een politieauto was geweest had ik zeker gewacht."

Reactie hoofdofficier van justitie

16. De hoofdofficier van justitie laat weten dat Danielle is veroordeeld tot een werkstraf. De veroordeling staat nog niet vast, omdat zij een cassatieberoep heeft ingesteld.

BEOORDELING

1. De wijze van ter plaatse komen

17. Het vereiste van professionaliteit houdt in dat de overheid er voor zorgt dat haar medewerkers volgens hun professionele normen en richtlijnen werken. Hun opstelling is in alle situaties gepast en deskundig. Dit betekent onder andere dat de politie als zij deelneemt aan het verkeer dit volgens de professionele normen doet en verkeersregels slechts overtreedt als het belang van een goede uitvoering van de politietaak dat rechtvaardigt.

18. De politieagenten zijn ter plaatse gekomen nadat ze kort ervoor een melding hadden gekregen dat een meisje had bedreigd persoonlijke informatie van een jongen op Facebook te zetten. Zij zou dit niet doen als de jongen een bepaald bedrag (€ 30,00) aan haar zou geven. Tussen het moment van de melding en het afgesproken tijdstip zat 45 minuten. De Nationale ombudsman vindt het goed dat de politieagenten snel hebben gereageerd op de melding van afdreiging. Afdreiging is een ernstig strafbaar feit waarbij

slachtoffers zich enorm onveilig kunnen voelen. Het is dan prettig als het slachtoffer kan terugvallen op politieagenten die actie ondernemen.

19. Het ondernemen van actie zal wel overeenkomstig de professionele normen moeten zijn. Het is nu de vraag op welke wijze de politieagenten ter plaatse zijn gekomen. Volgens verzoekster, de moeder van het meisje, kwam de auto "aangescheurd" over het fietspad. De politie stelt dat de agenten rustig kwamen aanrijden over het fietspad. De stellingen staan dus tegenover elkaar. De Nationale ombudsman heeft geen aanknopingspunten om aan een van de stellingen meer betekenis te hechten. De Nationale ombudsman kan dus niet vaststellen met welke snelheid de auto kwam aanrijden. De genoemde brandweermannen hadden hier wellicht meer over kunnen verklaren, maar hun gegevens zijn niet bekend.

20. De Nationale ombudsman vindt het wel aannemelijk dat het rijgedrag van de verbalisanten indruk heeft gemaakt op de omgeving. Dit blijkt niet alleen uit de verklaring van verzoekster, maar ook uit de verklaring van de weggefietsde vriendin. Volgens haar werd iemand bijna overreden. Verder is duidelijk dat de brandweermannen niet blij waren met de auto op het fietspad. De brandweermannen hadden aangegeven dat ze vonden dat een auto niet thuishoort op een fietspad. Dat is een begrijpelijke reactie. Fietsers verwachten geen auto op het fietspad. Het is wel zo dat politievoertuigen een vrijstelling hebben van de geldende verkeersregels, dus ook van het verbod om met de auto te rijden over een fietspad. Daarbij gelden twee voorwaarden. De eerste is dat de veiligheid zoveel mogelijk gewaarborgd wordt. De tweede voorwaarde is dat de overtreding van de verkeersregel noodzakelijk is voor de uitvoering van de taak. Deze voorwaarden staan in een ministeriële beschikking (RVR 172392).

21. Uit het verbuigen van het fietsstuur van een van de brandweermannen blijkt dat de veiligheid van andere weggebruikers niet volledig gewaarborgd was. Voor het bieden van veiligheid speelt mee wat burgers wel en niet verwachten. Zo verwachten voetgangers en fietsers geen auto's op de stoep of het fietspad. Als er dan een politieauto over het fietspad of de stoep rijdt, zullen burgers begrijpen dat dit te maken heeft met de politietaak. Als de politie niet als zodanig herkenbaar is, zullen burgers niet begrijpen wat die auto daar doet en kunnen ze hun reacties en gedragingen er niet altijd goed op aanpassen.

22. De Nationale ombudsman is van oordeel dat het in dit geval niet nodig was dat de politieagenten over het fietspad reden. De politie heeft twee redenen genoemd voor het rijden over het fietspad. Ten eerste dat er geen plek voor de auto op de rijbaan was en ten tweede de zo kort mogelijke afstand tot Danielle. Die redenen overtuigen de Nationale ombudsman niet. Niet valt in te zien waarom de politieambtenaren Danielle niet te voet konden benaderen. Zij waren immers niet herkenbaar als politieambtenaren. De auto had bijvoorbeeld (half) in de berm neergezet kunnen worden ter hoogte van de plek waar Danielle stond. Ook was er plek bij de overgang van de autoweg naar het fietspad. De Nationale ombudsman snapt dat de politie de auto zo wilde neerzetten dat ze Danielle in beeld hadden. Maar er was geen noodzaak om vlak voor Danielle uit te stappen.

Danielle zat bijvoorbeeld niet op een brommer waarmee ze snel weg kon rijden. Zij stond naast haar fiets. Bij het parkeren in de berm of bij de opgang naar het fietspad was de afstand nog steeds zo klein dat de verbalisanten Danielle konden tegenhouden als ze ineens weg zou fietsen. Alles overziend is de Nationale ombudsman van mening dat het rijden over het fietspad niet nodig was voor de uitvoering van de politietaak. Door met de auto over het fietspad te rijden heeft de politie in strijd gehandeld met het vereiste van professionaliteit.

De onderzochte gedraging is in zoverre niet behoorlijk.

2. Het niet gelijk kenbaar maken als politieambtenaren

23. De klacht van verzoekster ziet erop dat het voor haar dochter niet gelijk duidelijk was dat ze te maken had met politieambtenaren en dat ze pas in de auto door het zien van het legitimatiebewijs de zekerheid had dat het politie was.

24. Het vereiste van professionaliteit houdt in dat de overheid er voor zorgt dat haar medewerkers volgens hun professionele normen en richtlijnen werken. Voor politiemensen zijn dit onder meer de voorschriften uit de Ambtsinstructie voor de politie over het tonen van een legitimatiebewijs. In de ambtsinstructie voor de politie staat dat de politieambtenaar zich bij optreden in burger ongevraagd legitimeert met het legitimatiebewijs dat aan hem is verstrekt. Bij optreden in uniform legitimeert hij zich op verzoek daartoe (artikel 2). Bij optreden in uniform is het direct zichtbaar dat het gaat om een politieagent. Dit is anders als de politieagent in burger is. Het is dan van belang dat de burger die te maken heeft met die politieagent weet met wie hij te maken heeft.

25. Verbalisant X heeft verklaard dat hij zijn legitimatiebewijs niet bij zich had. Verbalisant Y stelt wel zijn legitimatiebewijs direct te hebben getoond aan Danielle. Daarbij zouden de verbalisanten direct hebben gezegd dat zij van de politie waren.

26. De stelling van de politie staat tegenover die van verzoekster. De aanhouding van verzoeksters dochter is nogal chaotisch verlopen. Door de discussie met de brandweermannen hebben de politieagenten zich niet alleen op Danielle gericht. Een van de verbalisanten heeft geholpen om het stuur van de fiets van een brandweerman recht te zetten. Door deze commotie kan het goed zijn dat verbalisant Y zijn legitimatiebewijs wel heeft getoond aan Danielle, maar dat dit niet tot haar is doorgedrongen. Maar het kan bijvoorbeeld ook zijn dat hij door de commotie vergeten is om zijn legitimatiebewijs daadwerkelijk te tonen. Maar dit punt kan verder in het midden blijven. De Nationale ombudsman meent namelijk dat de agenten hoe dan ook een stap verder hadden moeten gaan. Het gaat hier om een minderjarige die wordt aangesproken door twee politieagenten in burger. Voor haar zijn dat twee onbekende mannen. Die mannen praten niet alleen met haar maar ze waren ook nog in een discussie verwickeld met twee fietsers. De agenten in burger hebben tegen Danielle gezegd dat zij in hun auto moet stappen. In zo'n situatie mag van de politie worden verwacht dat ze bij de minderjarige checken of ze het vertrouwen heeft dat ze bij de politie in de auto stapt en niet bij een stel

onbekende mannen. Door niet na te gaan bij Danielle of ze het vertrouwen had dat ze bij de politie in de auto stapte, heeft de politie in strijd gehandeld met het vereiste van professionaliteit.

De onderzochte gedraging is in zoverre niet behoorlijk.

3. Keuze voor aanhouding

27. Het vereiste van evenredigheid houdt in dat de overheid om haar doel te bereiken een middel kiest dat niet onnodig ingrijpt in het leven van de burger en dat in evenredige verhouding staat tot dat doel. Dit houdt in dat als bij een opsporingsonderzoek gekozen wordt voor aanhouding deze in evenredige verhouding staat tot het doel.

28. Volgens de politie was de aanhouding van Danielle in het belang van het onderzoek. Dit om te voorkomen dat de verklaringen met elkaar zouden worden afgestemd. Verzoekster vindt dat haar dochter niet meteen als verdachte aangemerkt had moeten worden. Volgens haar was een gesprek tussen haar dochter en de aangever samen met alle ouders meer op zijn plaats.

29. De Nationale ombudsman is van oordeel dat de aanhouding van Danielle niet onevenredig was. Hierbij is meegewogen dat het doel van de politie – het voorkomen van het afstemmen van verklaringen – heel aannemelijk is. Daarnaast is van belang dat het om een ernstig delict gaat: het dreigen met het verspreiden van persoonlijke informatie op de verschillende sociale media als er geen geldbedrag wordt betaald. Het gaat om meer dan wat baldadig pubergedrag, dat ook al eens eerder zou hebben plaatsgevonden. De Nationale ombudsman heeft begrepen dat verzoeksters dochter voor het sturen van de berichten (niet onherroepelijk) is veroordeeld door het Gerechtshof.

30. De Nationale ombudsman begrijpt het dat een moeder haar dochter wil beschermen en liever ziet dat haar dochter wordt uitgenodigd voor een gesprek op het politiebureau dan dat haar dochter wordt aangehouden. Een aanhouding is inderdaad een stuk serieuzer dan een gesprek samen met de aangever en zijn ouders. Dat heeft ook te maken met de rechten die iemand krijgt als hij wordt aangehouden. Een van die rechten is dat een minderjarige mag worden bijgestaan door een van zijn ouders. Dat geldt ook voor Danielle die door verzoekster is bijgestaan tijdens het politieverhoor. Na dat verhoor zijn ze samen naar huis gegaan. De tijd waarin Danielle alleen op het politiebureau was, had waarschijnlijk korter kunnen duren als de politie verzoekster eerder telefonisch had bereikt. Maar over het niet tijdig informeren van verzoekster heeft de politie verzoekster al in het gelijk gesteld.

31. Door verzoeksters dochter aan te houden heeft de politie niet in strijd gehandeld met het vereiste van evenredigheid.

De onderzochte gedraging is in zoverre behoorlijk.

CONCLUSIE

De klacht over de onderzochte gedraging van de politiechef van de regionale eenheid Den Haag is gegrond wat betreft

- het rijden over het fietspad, wegens schending van het vereiste van professionaliteit;
- het niet nagaan of verzoeksters dochter het vertrouwen had dat ze bij de politie in de auto stapt, wegens schending van het vereiste van professionaliteit

De klacht is voor het overige ongegrond.

De Nationale ombudsman,

mr. F.J.W.M. van Dooren,
waarnemend ombudsman